

ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ

(4:1-11)

ਯਿਸੂ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਬਾਅਦ (3: 17), ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਲਈ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਰੂਹਾਨੀ ਉਚਿਆਈ ਦੇ ਫ਼ੌਰਨ ਬਾਅਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।¹ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਇਹ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਆਪਣੀ ਸੇਵਕਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਵਿਰਤਾਂਤ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕਿ ‘‘ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?’’ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਲਈ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਮਤ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ। ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਉਹ ਨੇ ਦੁਖ ਭੋਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸਿੱਖੀ’’ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 5:8)।

ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਪਰਤਾਵਿਆਂ ਵਿਚ ਮੂਸਾ ਦੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਸਰ ਵਿੱਚੋਂ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ (4: 1; ਰੂਚ 19: 1, 2), ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਅਤੇ ਚਾਲੀ ਰਾਤ ਰੋਜ਼ੇ ਰੱਖੇ (4:2; ਰੂਚ 34:28; ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 9:9), ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਉੱਚੇ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਰਾਜ ਵਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ (4:8; ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 3:27; 34: 1-4)² ਫਿਰ ਵੀ ਯਿਸੂ ਅਤੇ ਇਸਰਾਏਲ ਕੌਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਵੱਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਰਹੇ। ਡਗਲਸ ਆਰ. ਏ. ਹੇਅਰ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੇਖਿਆ:

ਮੱਤੀ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਆਈਆਂ ਤਿੰਨ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਲਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ‘‘ਪੁੱਤਰ’’ ਆਖਿਆ ਗਿਆ (ਹੋਸ਼ੇਆ 11: 1; ਵੇਖੋ ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 8:5), ਅਤੇ ਉਹ ਸਭ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹੇ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਯਿਸੂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਖੁਦਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ।³

ਆਰ. ਟੀ. ਫ੍ਰਾਂਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਹੈ, ‘‘ਅਸਲ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਮੱਤੀ ਨੇ 2: 15 ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੱਕਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇੱਥੇ ਉਹ ਪੂਰੇ ਇਜ਼ਹਾਰ ਤਕ ਅੱਪੜਦਾ ਹੈ’’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ।⁴

ਜਾਣ ਪਛਾਣ (4:1, 2)

¹ਤਦ ਯਿਸੂ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਾਲ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਤੋਂ ਪਰਤਾਇਆ ਜਾਵੇ। ²ਅਤੇ ਜਦ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਅਤੇ ਚਾਲੀ ਰਾਤਾਂ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਓੜਕ ਉਹ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ।

ਆਇਤ 1. ਆਪਣੇ ਬਪਤਿਸਮੇ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਘੱਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ (3: 13-17), ਯਿਸੂ ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਾਲ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸਹਿਣੀ ਪੈਣੀ ਸੀ। ਮਰਕੁਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: ‘‘ਆਤਮਾ ਝੱਟ ਉਹ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ’’ (ਮਰਕੁਸ 1: 12)। ਲੂਕਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ‘‘ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਾਲ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਗਿਆ’’ (ਲੂਕਾ 4: 2)।

ਮੱਤੀ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ‘‘ਗਿਆ’’ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਉਚਿਆਈ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਯਰਦਨ ਦੀ ਘਾਟੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਉੱਥੇ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਥਾਂ ਸੀ, ਪਰ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਥਾਂ ਯਰੀਹੋ ਅਤੇ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਹੈ। ਪਹਾੜ ਦਾ ਨਾਂਅ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਚਾਲੀਸਾ ਪਹਾੜ (‘‘ਚਾਲੀ’’) ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਤੌਰ ਤੇ ‘‘ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦਾ ਪਹਾੜ’’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਇਹ ਥਾਂ ਯਰੀਹੋ ਤੋਂ ਡੇਢ ਕੁ ਮੀਲ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸੀ।^੯

ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੁਸ਼ਟ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਤਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸੰਦਰਭ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਯੂਨਾਨੀ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਜਾਂ ਤਾਂ ‘‘ਟੈਸਟ, ਪਰੀਖਿਆ’’ ਜਾਂ ‘‘ਲੋਭ, ਲਾਲਚ’’ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।^{੧੦} ਸ਼ੈਤਾਨ ਇੱਥੇ ਪਰਖ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਬੁਰਿਆਈ ਕਰਨ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।^{੧੧} ਖੁਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਿਆਈ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਭ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ (ਯਾਕੂਬ 1: 13)। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋਭ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਜਾਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 10: 13)।

ਯਿਸੂ ਦਾ ਪਰਤਾਵਾ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੀ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਨਾਲ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਉਹਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਲਈ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਦਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਸੀ, ਪਰਥੇ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ‘‘ਤਾਂ ਜੋ ਪਰਖਿਆ ਜਾ ਕੇ ਸਾਬਿਤ ਨਿੱਕਲੇ’’^{੧੨} (ਵੇਖੋ ਇਬਰਾਨੀਆਂ 4: 15)।

ਪਰਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਜਾਂ ਇਬਲੀਸ (*diabolos*) ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ, ‘‘ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ’’ ਜਾਂ ‘‘ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ।’’ 4: 10 ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘‘ਸ਼ੈਤਾਨ’’ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਅੱਯੂਬ 1: 6-11 ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ‘‘ਵਿਰੋਧੀ’’ ਜਾਂ ‘‘ਸ਼ੈਤਾਨ’’ ਅੱਯੂਬ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯੂਹੰਨਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ‘‘ਸਾਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਸਾਡੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ’’ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 12: 10)। ਉਹ ਬਆਲਜ਼ਬੁਲ (ਜਾਂ ਬਾਲਜ਼ਬੁਲ) ਭਾਵ ਭੂਤਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਹੈ (ਮੱਤੀ 12: 24; ਮਰਕੁਸ 3: 22)। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਸਪ (ਉਤਪਤ 3: 1-5; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11: 3; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 20: 2), ‘‘ਬੁੱਕਦੇ ਸ਼ੀਹ’’ (1 ਪਤਰਸ 5: 8), ਇਕ ਵੱਡੇ ਭਾਰੇ ਲਾਲ ਅਜਗਰ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 12: 3) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਈਬਲ ਚੌਕਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ‘‘ਚਾਨਣ ਦੇ ਦੂਤ’’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11: 14)। ਯਿਸੂ ਨੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ‘‘ਇਸ ਜਗਤ ਦਾ ਸਰਦਾਰ’’ ਆਖਿਆ (ਯੂਹੰਨਾ 16: 11)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘‘ਇਸ ਜਗ ਦਾ ਇਸ਼ੁਵਰ’’ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 4: 4) ਅਤੇ ‘‘ਹਵਾਈ ਇਖਤਿਆਰ ਦਾ ਸਰਦਾਰ’’ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2: 2) ਆਖਿਆ।

ਆਇਤ 2. ਪਰਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਅਤੇ ਚਾਲੀ ਰਾਤਾਂ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਿਆ। ਲੂਕਾ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਆਸਾਨ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ: ‘ਉਹਨੀ ਦਿਨੀਂ ਉਹਨੇ ਕੁਝ ਨਾ ਖਾਧਾ’ (ਲੂਕਾ 4:2)। ਰੋਜ਼ੇ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਮਹਾਨ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੈ। ਮੂਸਾ ਨੇ ਸ਼ਰਾ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀਨੈ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਚਾਲੀ ਦਿਨ ਅਤੇ ਚਾਲੀ ਰਾਤ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਿਆ (ਕੁਚ 34:28; ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 9:9; 10:10)। ਏਲੀਯਾਹ ਨੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਬਆਲ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਜ਼ਬਲ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਤੋਂ ਨੱਸਦਿਆਂ ਐਨੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਿਆ (1 ਰਾਜਿਆਂ 19:8)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾ ਰੂਹਾਨੀ ਕਾਰਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੇਵਕਾਈ ਅਤੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਾਹਮਣਾ ਹੋਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਿਆ।

ਯਿਸੂ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਓੜਕ ਉਹਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ। ਭੁੱਖ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਲੋੜਾਂ ਸਣੇ ਹੋਰ ਫਿਕਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਭੋਜਨ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।^੧ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਯਿਸੂ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਬੇਹਾਲ ਸੀ ਬਲਕਿ ਉਹ ਉਜਾੜ ਦੇ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮਰਕੁਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ‘ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲ’ ਹੋਣ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 1:13)।

ਪਹਿਲੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ (4:3, 4)

੩ਤਦ ਪਰਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਤੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿ ਜੋ ਇਹ ਪੱਥਰ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣ ਜਾਣ। ‘ਪਰ ਉਹ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਨਿਰੀ ਰੋਟੀ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਹਰੇਕ ਵਾਕ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਮੁੱਖੋਂ ਨਿੱਕਲਦਾ ਹੈ।

ਆਇਤ 3. ਯਿਸੂ ਜਦ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਭੁੱਖਾ ਸੀ ਤਦੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਹਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਮੱਤੀ ਨੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਆਪਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਿਆਈ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਾਉਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ (ਵੇਖੋ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 7:5; 10:13; 1 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 3:5)। ਇਸ ਖ਼ਾਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਜੋ ਕੋਈ ਸਰੀਰਕ ਰੂਪ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਵਿਚ ਕਹੇ ਗਏ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਘੁਮਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਹਨਾ ਮਾਰਿਆ (ਵੇਖੋ 3:17)। ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘ਜੇ ਤੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ...।’ ਪਰਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਉੱਤੇ ਹੀ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਯੂਨਾਨੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ, ਤਾਂ ਵਿਖਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈਂ’ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੈਤਾਨ ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਉਦੋਂ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ (4:2)। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਯਿਸੂ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਭੁੱਖ ਤੇ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘ਤਾਂ ਕਹਿ ਜੋ ਇਹ ਪੱਥਰ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣ ਜਾਣ।’ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਪੱਥਰ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਸਨ (ਵੇਖੋ 3:9), ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਪੱਥਰ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਖਾਧੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਵਾਇਤੀ ਰੋਟੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਹੋਣਗੇ (ਵੇਖੋ 7:9)।

ਯਿਸੂ ਲਈ ਪੱਥਰ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣਾ ਆਸਾਨ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਮੈਅ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੱਛੀਆਂ ਅਤੇ ਰੋਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਟੁਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਖੁਆਇਆ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 2:6-11; ਮੱਤੀ 14:13-21; 15:32-38)। ਸ਼ੈਤਾਨ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਉਪਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰੇ।

ਆਇਤ 4. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰੱਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਉਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਕੇ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਵੇਂ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਹਰ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿ ‘ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਨਿਰੀ ਰੋਟੀ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਹਰੇਕ ਵਾਕ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਮੁੱਖੋਂ ਨਿੱਕਲਦਾ ਹੈ।’ ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 8:3 ਵਿੱਚੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਉਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਸਪਤਤੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਚਨ ਖੁਦਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ‘ਪੁੱਤਰ’ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ (ਕੂਚ 4:22) ਉਸ ਦੇ ਉਪਾਅ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿਣਾ ਸਿਖਾਉਣ ਬਾਰੇ ਹੈ (ਕੂਚ 16; ਵੇਖੋ ਜ਼ਬੂਰ 78:17-20)। ਖੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖਾ ਰਹਿਣ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਈਮਾਨ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਮੂਸਾ ਅਤੇ ਹਾਰੂਨ ਉੱਤੇ ਬੁੜਬੁੜਾਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੇ ਤਾਂ ਮਿਸਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਾਣਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਖਾਣਾ ਬਿਨਾ ਨਾਗਾ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਕਮੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੰਨ ਭਾਵ ‘ਸੁਰਗੀ ਰੋਟੀ’ ਭੇਜ ਕੇ ਕਿਰਪਾ ਭਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ। ਖੁਦਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣਾ ਸਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪੁਰਾਣੇ ਇਸਰਾਏਲ ਦੇ ਉਲਟ ਯਿਸੂ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯੋਗ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ। ਨਾ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੁੜਬੁੜਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਉਸ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਬਪਤਿਸਮੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਮਕਸਦਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਉਸ ਨੇ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਖੁਦਾ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ।

ਲਿਓਨ ਮੋਰਿਸ ਨੇ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਮਨੁੱਖ ਨਿਰੀ ਰੋਟੀ ਨਾਲ ਹੀ ਜੀਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ’ ਵਾਕਅੰਸ਼ ਰੋਟੀ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ (ਫ਼ਲਿਸਤੀਨ ਵਿਚ ਇਹ ‘ਭੋਜਨ’ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੀ ਸੀ), ਬਲਕਿ ਇਹ ਇਸ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਨਿਰੇ ਭੋਜਨ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵ ਜਾਂ ਆਦਮੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗ਼ਰੀਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।¹⁰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘ਮੇਰਾ ਭੋਜਨ ਇਹੋ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਭੋਜਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ ਚੱਲਾਂ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਾਂ’ (ਯੂਹੰਨਾ 4:34)। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ (ਭੋਜਨ, ਪੀਣ ਅਤੇ ਪਾਉਣ) ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਾ ਕਰਨ ਬਲਕਿ ਆਪਣੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦਾ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ (6:31-33)।

ਦੂਜੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ (4:5-7)

⁵ਵਿਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਉਹ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੈਕਲ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ ਉੱਤੇ ਖੜਾ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ⁶ਜੇ ਤੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਡੇਗ ਦੇ ਕਿਉਂ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ

ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦੇਵੇਗਾ,
ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕ ਲੈਣਗੇ,
ਮਤੇ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਪੈਰ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗੇ।

7 ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਨਾ ਪਰਤਾਮ।

ਆਇਤ 5. ਫਿਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਨਹਮਯਾਹ 11:1, 18; ਯਸਾਯਾਹ 48:2; 52:1; ਦਾਨੀਏਲ 9:24; ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 11:2)। ਦਾਉਦ ਦੇ ਵਕਤ ਵਿਚ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਇਸਰਾਏਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਖੁਦਾ ਲਈ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈਕਲ ਬਣਵਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਹਜ਼ੂਰੀ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ‘‘ਪਵਿੱਤਰ’’ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਹ ਭਾਸ਼ਾ ਨਵੇਂ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਭਾਵ ਸੁਰਗੀ ਨਗਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਖੁਦਾ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਾਸ ਕਰੇਗਾ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 21:2, 10; 22:19)।

ਸ਼ੈਤਾਨ ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕਰਨਾ ਨਾ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਉਹਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ (ਵੇਖੋ 4:8) ਐਨਾ ਹੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮਗਰ ਜਾਣਾ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ। ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਜਾਣ ਦੇ ਆਮ ਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੋਵੇ।

ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਹੈਕਲ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ ਉੱਤੇ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ‘‘ਕਿੰਗਰਾ’’ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਮੂਲ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਖੰਡ’’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਉੱਚੀ ਥਾਂ (‘‘ਚੋਟੀ’’) ਜਾਂ ਸਿਰਾ (‘‘ਸਿਖਰ’’) ਦਾ ਅੰਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਯੂਨਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ *hieron*, ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਹੈਕਲ’’ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਹੈਕਲ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੈਕਲ ਦੇ ਪਹਾੜ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਯਿਸੂ ਖੜਾ ਸੀ, ਸਹੀ ਸਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੌਬਰਟ ਐਚ. ਗ੍ਰਿੰਡਰੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, (1) ਹੈਕਲ ਦਾ ਕਿੰਗਰਾ ਹੀ, (2) ਹੈਕਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲੇ ਦੀ ਸਰਦਲ ਅਤੇ (3) ਬਾਹਰੀ ਅਹਾਤੇ ਦੀ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਵਾਲੀ ਨੁੱਕਰ (ਸ਼ਾਹੀ ਦਲਾਨ)।¹¹ ਤੀਜੇ ਬਦਲ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮੀ ਥਾਂ ‘‘ਕਿਦਰੋਨ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸੌ ਫੁੱਟ’’ ਹੋਵੇਗੀ।¹² ਜੋਸੇਫ਼ ਨੇ ਉਤਰਾਈ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ:

[ਸ਼ਾਹੀ ਦਲਾਨ] ਸੂਰਜ ਹੇਠ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਥਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਯੋਗ; ਕਿਉਂਕਿ ਘਾਟੀ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਤਲਾ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ... ਜੇ ਕੋਈ ਕਿੰਗਰਿਆਂ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਉਚਿਆਈਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਗਸ਼ ਖਾ ਜਾਂਦਾ [ਚਕਰਾ ਜਾਂਦਾ] ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਖੱਡ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਉਂਦੀ।¹³

ਸ਼ੈਤਾਨ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਹੈਕਲ ਦੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਲੈ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬੱਧਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਦੀ ਰੱਬੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਰਵਾਇਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ‘‘ਜਦ ਰਾਜਾ, ਭਾਵ ਮਸੀਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆ ਕੇ ਹੈਕਲ ਦੀ ਛੱਤ ਉੱਤੇ ਖੜਾ ਹੋਵੇਗਾ।’’¹⁴ ਉਸ ਦਾ ਚਮਕੀਲਾ ਰੂਪ ਸਾਰੇ ਇਸਰਾਏਲ ਨੂੰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਗ੍ਰਿੰਡਰੀ ਨੇ ਇਸ ਯਹੂਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘‘ਰੱਬੀ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਇੱਕਲੇਪਣ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਈ ਰੁਕਾਵਟਾਂ

ਮਿਲ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਸੀਹਾ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਆਮ ਵਿਖਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ।¹⁵ ਜੇ ਯਿਸੂ ਹੈਕਲ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ, ਵਿਲੀਅਮ ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ‘‘ਸਲੀਬ ਤੋਂ ਬਚ [ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ] ਤਾਜ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਬਗੈਰ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ।’’¹⁶

ਆਇਤ 6. ਸ਼ੈਤਾਨ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ: ‘‘ਜੇ ਤੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਡੇਗ ਦੇ।’’ ਆਪਣੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਜ਼ਬੂਰ 91: 11, 12 ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੂਤਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ: ‘‘ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕ ਲੈਣਗੇ, ਮਤੇ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਪੈਰ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗੇ।’’ ਮੌਰਿਸ ਨੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ, ‘‘ਸ਼ੈਤਾਨ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਜਿਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਸਟ ਵੀ ਨਾ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ।’’ ਪੈਰ ਦੀ ਉਂਗਲੀ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੁੜਨੀ ਸੀ!¹⁷ ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ਅਤੇ ਲੂਕਾ ਦੇ ਵੇਰਵੇ (ਲੂਕਾ 4: 10, 11) ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚੋਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਹੀ ਵਚਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਆਇਤ 7. ਯਿਸੂ ਨੇ ਬਾਈਬਲ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਕਿ ਇਸ ਵਚਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਲੇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਦੁਹਰਾਇਆ: ‘‘ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਨਾ ਪਰਤਾਅ’’ (ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 6: 16)। ਇਹ ਵਚਨ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਦੇ ਮੱਸਾਹ ਵਿਚ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੂਚ 17: 1-7 ਵਿਚ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਰਫ਼ੀਦੀਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪੀਣ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਮੂਸਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੁੜਬੁੜ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, ‘‘ਯਹੋਵਾਹ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ?’’ ਉਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ‘‘ਮੱਸਾਹ’’ (‘‘ਅਜਮਾਇਸ਼’’) ਅਤੇ ‘‘ਮਰੀਬਾਹ’’ (‘‘ਝਗੜਾ’’) ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 6: 16 ਵਿੱਚੋਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਯਿਸੂ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਜਮਾਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵਿਚ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਉਸ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਤੋੜਨਾ ਸੀ।¹⁸

ਤੀਜੀ ਅਜਮਾਇਸ਼ (4:8-10)

ਐਫਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਉਹ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੇ ਉੱਚੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਲੌ ਉਹ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ। ਅਤੇ ਉਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਤੂੰ ਨਿਉਂ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕੇਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸੱਭੇ ਕੁਝ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ।¹⁹ ਤਦੋਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਹੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਚੱਲਿਆ ਜਾ ! ਕਿਉਂ ਜੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਅਤੇ ਉਸੇ ਇਕੱਲੇ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰ।

ਆਇਤ 8. ਯਿਸੂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਰਾਜ ਉੱਤੇ ਰਾਜਾ ਬਣਨ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ। ਜੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੂੰ ਉਸ ਵਾਅਦੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਯਿਸੂ ਲਈ ਸਲੀਬ ਦੇ ਰਸਤਿਓਂ ਹੋ ਕੇ ਲੰਘਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਵਡਿਆਈ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ੌਰਟਕਟ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਸੀ: ‘‘ਸ਼ੈਤਾਨ ਉਹ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡੇ ਉੱਚੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਗਤ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਲੌ ਉਹ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ।’’ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਮੂਸਾ ਦੇ ਨਬੇ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ

ਜਾ ਕੇ ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੀ ਯਾਦ ਦੁਆਉਂਦਾ ਸੀ (ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 3:27; 34:1-4)। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ κοσμος (ਕੌਸਮੌਸ) ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ ਵਾਂਗ ਅਰਥ ਵਿਚ 'ਸੰਸਾਰ' ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 1:8; 4:13; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 1:6)।¹⁹ ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਕੌਸਮੌਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕੱਲਾ ਫ਼ਲਿਸਤੀਨ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਹ ਤਰਕ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁਣਗੇ ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ 'ਸਭ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ' ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਸਭ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਨੂੰ, ਜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਐਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਆਇਤ 9. ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਕਿ ਮਸੀਹਾ ਸਾਰੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਉੱਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰੇਗਾ (ਜ਼ਬੂਰ 2:6, 8; 72:8-11; ਦਾਨੀਏਲ 7:14)। ਪਰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਹਕੂਮਤ ਸਿਰਫ਼ ਮਸੀਹ ਦੇ ਦੁੱਖ ਝਲਣ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੋਣੀ ਸੀ (28:18; ਫ਼ਿਲਿਪੀਆਂ 2:8-11)। ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ, ਸ਼ੈਤਾਨ ਯਿਸੂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਰੋਕ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। 'ਅਤੇ ਉਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਜੇ ਤੂੰ ਨਿਉਂ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕੇਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸੱਭੋ ਕੁਝ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ।'

ਸ਼ੈਤਾਨ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਲੂਕਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ, 'ਕਿਉਂ ਜੇ ਇਹ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਰ ਜਿਹਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਉਹਨੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ' (ਲੂਕਾ 4:6)। ਜੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਯਕੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਆਖਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਆਹਿਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸੀਮਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ੈਤਾਨ 'ਇਸ ਜਗਤ ਦਾ ਸਰਦਾਰ' (ਯੂਹੰਨਾ 16:11) ਅਤੇ 'ਜਗਤ ਦਾ ਈਸ਼ੁਰ' ਹੈ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 4:4)।

ਆਇਤ 10. ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਹ ਆਖਦਿਆਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, 'ਹੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਚਲਿਆ ਜਾਹ!' ਅਜਿਹਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਦ ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, 'ਹੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਮੈਥੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ!' (16:23)। ਉਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਤਰਸ ਨੂੰ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣਿਓਂ ਦਫ਼ਾ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸਪਤਤੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 6:13 ਨੂੰ ਦੋਹਰਾਇਆ: 'ਕਿਉਂ ਜੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪਣੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਅਤੇ ਉਸੇ ਇਕੱਲੇ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰ।' ਹਰ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਨੇ ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਮੂਲ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸਰਾਏਲ ਲਈ ਇਕ ਚਿਤਾਵਨੀ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਆਉਣੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਬਰਕਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ (ਕਈ ਵਾਰ ਸਿਆਸੀ ਫ਼ਾਹਿਦੇ ਲਈ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 6:14, 15 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਤੁਸੀਂ ਦੂਜੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਜਾਇਓ ਅਰਥਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਜਿਹੜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਹਨ। ਕਿਉਂ ਜੋ ਯਹੋਵਾਹ ਤੁਹਾਡਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਹੈ ਇਕ ਅਣਖ ਵਾਲਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਹੈ; ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਯਹੋਵਾਹ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਕ੍ਰੋਧ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਭੜਕੇ ਅਤੇ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਮਿਟਾ ਦੇਵੇ।'

ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕ ਬਾਰ ਬਾਰ ਕਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਯਿਸੂ ਪਿਤਾ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਣ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੈ। ਉਸ

ਨੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।¹⁰ ਖੁਦਾ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰਾ ਸਮਰਪਣ ਗੱਦੀ ਲਈ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਰਾਹ ਸੀ। ਮੌਰਿਸ ਨੇ ‘ਇਕੱਲੇ’ ਸ਼ਬਦ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਤਦੇ ਜੇ ਉਹ ਝੁਕ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਯਿਸੂ ਨੇ ਇਕੱਲੇ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਜਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੁਰਗ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਇਮਤਿਆਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ (28: 18)।¹¹ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਤਾਜ ਪਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸਲੀਬ ਦਾ ਦੁੱਖ ਝੱਲੇ। ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਤਾਜ’ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 2: 10) ਪਾਉਣ ਦਾ ਸਾਡਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੈ (1 ਪਤਰਸ 2: 21-25)।

ਸਾਰ (4:11)

¹¹ਤਦ ਸ਼ੈਤਾਨ ਉਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੇਖੇ ਦੂਤ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਉਹ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।

ਆਇਤ 11. ਤੀਜੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਯਿਸੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਿਕ (4: 10), ਸ਼ੈਤਾਨ ਚੱਲਿਆ ਗਿਆ। ਲੂਕਾ 4: 13 ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘‘ਤਦ ਸ਼ੈਤਾਨ ਕੁਝ ਚਿਰ ਤੀਕਰ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ।’’ ਯਿਸੂ ਉੱਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ‘‘ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗੂ ਪਰਤਾਇਆ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਪਾਪ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਰਿਹਾ’’ ਸੀ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 4: 15)। ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਸਲੀਬ ਤਕ ਪੂਰੇ ਰਸਤੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਉਦੋਂ ਵੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੀੜ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਰਾਜਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 6: 15), ਜਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੰਗ ਰਹੀ ਸੀ (ਲੂਕਾ 11: 29), ਅਤੇ ਜਦ ਉਸ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਇਕ ਚੇਲੇ ਨੇ ਸਲੀਬ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਇਆ ਸੀ (16: 21-23)। ਉਸ ਦੇ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਟੰਗੇ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀਆਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਭੀੜ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪੁਕਾਰ ਰਹੀ ਸੀ, ‘‘ਤੂੰ ਜਿਹੜਾ ਹੈਕਲ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਣਾਉਂਦਾ ਸੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲੈ! ਜੇ ਤੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈਂ ਤਾਂ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਉੱਤਰ ਆ’’ (27: 40)। ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗਲਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਵਾਂਗ ਲੱਭਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਨੂੰ ਪਾੜ ਖਾਵੇ (1 ਪਤਰਸ 5: 8)।

ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੂਤ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਉਹਦੀ ਟਹਿਲ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ‘‘ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਆਤਮਾਵਾਂ’’ ਦੱਸਿਆ ਹੈ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 1: 14)। ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਅਜ਼ਮਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਹਿੰਮਤ ਦਿੱਤੀ, ਬਿਲਕੁਲ ਉਵੇਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਗਥਸਮਨੀ ਵਿਚ ਦੁਆ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦਲੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ (ਲੂਕਾ 22: 43)।

~~~ ਸਬਕ ~~~

ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ (4:1-11)

ਸ਼ਾਇਦ ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਸ਼ੈਤਾਨ, ਰੋਜ਼ੇ ਅਤੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਹਨ। ਆਓ ਮੱਤੀ 4: 1-11 ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਗੌਰ ਕਰੀਏ।

ਸਾਡਾ ਅਸਲ ਵਿਰੋਧੀ ਕੌਣ ਹੈ? ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਚੌਕਸ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਅਸਲ ਵਿਰੋਧੀ ਕੌਣ ਹੈ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਭਰਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ‘ਮੁੱਢੇ ਮਨੁੱਖ ਘਾਤਕ’ ਅਤੇ ‘ਬੂਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੂਠ ਦਾ ਪਤੰਦਰ ਹੈ’ (ਯੂਹੰਨਾ 8:44)। ਫ਼ਰੋਬ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੂਬੀ ਸ਼ਾਇਦ ਸਿੰਗਾਂ ਅਤੇ ਪੂਛ ਵਾਲੇ ਲਾਲ ਸੂਟ ਪਾਈ ਇਕ ਮਸਖਰੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਦੰਦ ਕੱਢਣਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਉਹ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਬਣ ਕੇ ਧੋਖਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ (ਯਸਾਯਾਹ 5:20)। ਉਹ ਨੰਗ-ਧੜੰਗ ਨੂੰ ‘ਕਲਾ,’ ਪਾਪ ਨੂੰ ‘ਕੁਜ਼ੇਜ਼,’ ਵਿਭਚਾਰ ਜਾਂ ਜ਼ਨਾਹਕਾਰੀ ਨੂੰ ‘ਭਾਵਪੂਰਣ ਸਬੰਧ,’ ਸਮਲਿੰਗੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ‘ਬਦਲਵੀਂ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ’ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਨੂੰ ‘ਸੋਸ਼ਲ’ ਹੋਣਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਉਕਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸੇਵਕ ‘ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਸੂਲਾਂ’ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪ ‘ਚਾਨਣ ਦੇ ਦੂਤ’ ਦਾ ਰੂਪ ਵਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 11:13, 14)। ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਬੁਲਾਰੇ ‘ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ’ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4: 1, 2)। ਉਹ ‘ਕਪਟ ਨਾਲ ਬੂਠ’ ਅਤੇ ਅਪੂਰਾ ਸੱਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਰੋਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਹੈ? ਰੋਜ਼ਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਵਚਨ ਵਿਚ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦਲੇਰ ਕੀਤਾ (6: 16-18; 17:21)। ਤਰਸੁਸ ਵਾਸੀ ਸੌਲੁਸ (ਪੌਲੁਸ) ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 9:9) ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇੰਜੀਲ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਕੇ ਕੱਟਣੇ ਪੈਂਦੇ ਸਨ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 6:5; 11:27)। ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਣਾ (ਸ਼ਾਇਦ ਭੋਜਨ ਨਾਲੋਂ ਜਿਣਸੀ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਰੱਖਣਾ) ਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਤਨੀਆਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 7:5)। ਮੁੱਢਲੀ ਕਲੀਸੀਆ ਅਹਿਮ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਦੀ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 13:2; 14:23)।

ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਵੇ ਲਈ ਰੋਜ਼ੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਉਸੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (6: 16-18)। ਉਸ ਨੇ ਗਲਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੋਜ਼ੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦੱਸਿਆ ਪਰ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ‘ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵਰਤ ਰੱਖੋ’ ਬਲਕਿ ਆਖਿਆ ਕਿ ‘ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵਰਤ ਰੱਖੋ’ (6: 16)। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਣਾ ਸੀ (9: 14, 15; ਮਰਕੁਸ 2: 18-20; ਲੂਕਾ 5:33-35)।

ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਣਾ, ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮਨ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾ ਨਾ ਰੱਖ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕਈ ਰੂਹਾਨੀ ਫ਼ਾਇਦਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਗਾਈ ਐਨ. ਵੁਡਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਣਾ ਰੂਹਾਨੀ ਬਰਕਤ ਭਾਵ ਇੱਛਾ ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਰੂਪ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਦੁਆ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਆ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਅਨੁਭਵ ਸਾਨੂੰ

ਸਭ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਮਸੀਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਣ ਲਈ ਬੇਹੱਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ।²

ਰੋਜ਼ਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਫ਼ਾਇਦਿਆਂ ਦੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਣਾ ਕਈ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਣਪ ਹੈ ਅਤੇ ਫ਼ਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

1. ਜਦ ਕਿਸੇ ਦਾ ਪਰਤਾਵਾ ਜਾਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਿਚ ਜਾਂ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਡੁੱਬਾ ਹੋਵੇ;
2. ਜਦ ਕਿਸੇ ਮਸੀਹੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਸੀਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ;
3. ਜਦ ਕਲੀਸੀਆ ਉੱਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਆ ਜਾਵੇ;
4. ਜਦ ਕਲੀਸੀਆ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਲਈ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾਣ, ਜਿਵੇਂ ਐਲਡਰਾਂ ਜਾਂ ਡੀਕਨਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੀ ਚੋਣ;
5. ਜਦ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਹਿਮ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਲੈ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਸ਼ੈਤਾਨ ਸਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅਜ਼ਮਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੋਈ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਸਰੀਰ ਦੀ ਕਾਮਨਾ, ਨੇਤਰਾਂ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਭਿਮਾਨ (1 ਯੂਹੰਨਾ 2:16)। ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਹਵਾ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਮਾਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਨਾਲ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਪਈ ਸੀ, ਜਦ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਫ਼ਲ “ਖਾਣ ਲਈ ਚੰਗਾ” ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ “ਅੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ” ਹੈ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਹ “ਬੁੱਧ ਦੇਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ” ਹੈ (ਉਤਪਤ 3:6)। ਯਿਸੂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੋਈ, ਜਦ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਿਆ (4:3)। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੈਕਲ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਸੀ (4:6)। ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਜਦ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀਆਂ ਵਿਖਾਈਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ (4:8)। ਯਾਕੂਬ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਹਰ ਕੋਈ ਤਦੇ ਪਰਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਾਮਨਾ ਨਾਲ ਲੁਭਾਇਆ ਅਤੇ ਭੁਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਦ ਕਾਮਨਾ ਜਾਂ ਗਰਭਣੀ ਹੋਣੀ ਤਾਂ ਪਾਪ ਨੂੰ ਜਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਪ ਜਾਂ ਪੂਰੇ ਵਿੱਤ ਨੂੰ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ” (ਯਾਕੂਬ 1:14, 15)।

ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਇਕ ਆਮ ਅਨੁਭਵ ਹੈ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 10:13)। ਜਦ ਸਾਡਾ ਸਾਹਮਣਾ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਨਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅੱਗੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਯਿਸੂ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕਰਕੇ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 6:17)। ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਰਾ 4:1-11 ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਬਕਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ:

1. ਸਾਡਾ ਵੱਡਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਸਚਮੁਚ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਬੇਕਿਰਕ ਹੈ।
2. ਯਿਸੂ ਨੇ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਿਆ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਪਾਉਣ ਲਈ ਰੋਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਗਲਤ

ਕਿਹਾ।

3. ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਹੈ।
4. ਸ਼ੈਤਾਨ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਕਾਮਨਾ, ਨੇਤਰਾਂ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਭਿਮਾਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਉਂਦਾ ਹੈ।
5. ਅਸੀਂ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਅਤੇ ਮਨ ਕੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ (4:4, 7, 10)।
6. ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਵਧੀਆ ਫ਼ਾਇਦੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ (4:11) ^{੨੩}

ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ (4:1-11)

ਯਿਸੂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਲੇਖਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ (ਮੱਤੀ, ਮਰਕੁਸ, ਅਤੇ ਲੂਕਾ) ^{੨੪} ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਪਾਈ ਤਾਕਿ ਅਸੀਂ ਵੀ ਜਿੱਤ ਪਾ ਸਕੀਏ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪਲਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਦੇ ਬਪਤਿਸਮੇ ਦੇ ਫ਼ੌਰਨ ਬਾਅਦ, ਉਹ ‘ਆਤਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨਾਲ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਗਿਆ ਭਈ ਸ਼ੈਤਾਨ ਕੋਲੋਂ ਪਰਤਾਇਆ ਜਾਵੇ’ (4:1)। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਰੂਹਾਨੀ ਰੋਮਾਂਚ ਵੇਲੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਾਲ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਭਰੇ ਸਮੇਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਤਰਕਸੰਗਤ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਲੁਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (4:3-10)। ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਤਰਕਸੰਗਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਇਆ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਤਰਕ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਹੈ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਅਨੰਦ ਦੀ ਸਾਡੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਭਰਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਚਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ‘ਕੁਝ ਚਿਰ ਤੀਕਰ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ’ (ਲੂਕਾ 4:13)। ਯਾਕੂਬ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਉਪਰੰਤ ਤੁਸੀਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੋ। ਪਰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਭੱਜ ਜਾਵੇਗਾ’ (ਯਾਕੂਬ 4:7)।

ਭਲਾ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ (4:1-11)

ਇਹ ਸਵਾਲ ਆਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਾਪ ਕਰਨ ਲਈ ਯਿਸੂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਕਿ ਪਾਪ ਕਰਨ ਲਈ ਯਿਸੂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਪਰਤਾਇਆ ਗਿਆ’ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘ਪਰਖਿਆ ਗਿਆ’ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ‘ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗੂ

ਪਰਤਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਪਾਪ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਰਿਹਾ" (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 4: 15)। ਇਹ ਵਾਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਪ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਅਰਥ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਜੋ ਉਹ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਜਿੱਥੇ ਪਾਪ ਵਿਚ ਫਸਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉੱਕੇ ਪਾਪ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਐਚ. ਬੀ. ਬਿਯੋਲਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਯਿਸੂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਬਪਤਿਸਮੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਅਸਲ ਸੀ।' ²⁵

ਇਸ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਸੁਲਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਖੁਦਾਈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਖੁਦਾ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਉਲਟ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਰੱਬੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ, ਭਾਵ ਦੋਹਰਾ ਸੀ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਲੀਬ ਤੇ ਮਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਭਲਾ ਖੁਦਾ ਮਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਯਿਸੂ ਮਰਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 10: 17, 18; ਲੂਕਾ 23: 46)। ਯਿਸੂ ਨੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਉਵੇਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਭਾਵ ਸਿਰਫ਼ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਇੱਛਾ ਨਾਲ।

ਮਸੀਹ ਦੀਆਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ (4:1-11)

ਸੁਰਗ ਤੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਨੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਬਪਤਿਸਮੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਖੁਦਾਈ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਖਿਆ, 'ਇਹ ਮੇਰਾ ਪਿਆਰਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪਰਸਿੰਨ ਹਾਂ' (3: 17)। ਇਸ ਦੇ ਛੇਤੀ ਬਾਅਦ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਤਮਾ ਉਜਾੜ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਪਰਖ ਹੋਈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਹਰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਪੁੱਤਰ ਸਾਬਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਦੇ ਰਾਹ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਗਤ ਦਾ ਮੁਕਤੀਦਾਤਾ ਬਣਨਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉੱਚੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਜਾਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਹੇਅਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 'ਖਾਸ, ਪਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਹਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਵੇਂ ਹੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਝੱਲੀ ਜਿਵੇਂ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।' ²⁶ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਸੀਂ ਸਭ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਤਾਂ ਵੀ ਜੇ ਅਸੀਂ ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਵੇਖੀਏ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹੈ। (1) ਸ਼ੈਤਾਨ ਯਿਸੂ ਕੋਲ ਉਸ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੱਗਣ ਵੇਲੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਨਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ (4: 3)। ਸ਼ੈਤਾਨ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹੀ ਨੀਤੀ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਚੋਰੀ, ਵਿਭਚਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੁਰਿਆਈ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। (2) ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਇਆ (4: 5, 6)। ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਸਾਡੇ ਘਮੰਡ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਖ ਕੇ ਜਾਂ ਮੂਰਖਤਾ ਭਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਾਡੀ ਬੇਹਤਰੀ ਨੂੰ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। (3) ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਰਸਤਾ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਭਾਵ ਬਿਨਾ ਸਲੀਬ ਤੇ ਤਾਜ਼ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਫੜਨ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਇਆ (4: 8, 9)। ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਰਸਤਾ ਚੁਣ ਕੇ ਸਾਡੇ ਇਖ਼ਲਾਕਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦਾ

ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਟੈਸਟ ਵਿਚ ਨਕਲ ਕਰਨ, ‘ਸਫ਼ੇਦ ਝੂਠ ਬੋਲਣ’ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਯਿਸੂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਮਾਤਬਰ ਜਾਂ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਪੁੱਤਰ ਬਣਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਗਲਾਤੀਆਂ 3:26-29)। ਮਸੀਹ ਦੇ ਉਲਟ ਅਸੀਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹਾਰ ਮੰਨ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਖ਼ੁਸ਼ਕਿਸ਼ਮਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਹਾਯਾਜਕ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ‘ਸਾਡੀਆਂ ਦੁਰਬਲਤਾਈਆਂ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਦਰਦੀ’ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗ ‘ਪਰਤਾਇਆ ਗਿਆ।’ ਉਹ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਪਿਤਾ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ‘ਪਾਪ ਤੋਂ ਰਹਿਤ’ ਹੈ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 4:14-16)।

ਡੇਵਿਡ ਸਟਿਵਰਟ

ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਏਕਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ (4:1-11)

ਅਸੀਂ ਇਕ ਰੌਲੇ ਰੱਪੇ ਵਾਲੇ, ਮਸ਼ਰੂਫ਼ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਟੀ ਵੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸੀਡੀ ਪਲੇਅਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਫ਼ੋਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਭਲਾ ਅਸੀਂ ਜਿੰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਸਾਂ?

ਸਾਨੂੰ ਇਕਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ‘ਬੰਦ ਕਮਰੇ’ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰੂਹਾਨੀ ਗੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਦੁਆ ਵਿਚ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਕਾਰਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ:

1. ਅਸੀਂ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਮੰਨ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ (4:1; ਮਰਕੁਸ 1:35; ਲੂਕਾ 4:42)।
2. ਅਸੀਂ ਖ਼ੁਦਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਵਾਂਗਾ (ਜ਼ਬੂਰ 46:10; ਯਾਕੂਬ 4:7, 8)।
3. ਸਾਨੂੰ ਦਿਮਾਗੀ, ਜਿਸਮਾਨੀ, ਰੂਹਾਨੀ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲੇਗੀ (ਲੂਕਾ 2:52)।
4. ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਲਈ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਸਮਾਂ ਦਿਆਂਗੇ।
5. ਅਸੀਂ ਅਣਜਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਰੋਬਰਟ ਐਚ. ਮਾਉਸ, ਮੈਥਿਊ, ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਪੀਬੋਡੀ, ਮੈਸਾਚੂਸਟਸ: ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ ਪਬਲੀਸ਼ਰਜ਼, 1991), 28. ²ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਆਫ਼ ਜੀਜ਼ਸ ਐਂਡ ਦ ਗੌਸਪਲਜ਼, ਸੰਪਾ. ਜੋਏਲ ਬੀ. ਗ੍ਰੀਨ ਅਤੇ ਸਕੌਟ ਮੈਕਨਾਈਟ (ਡਾਊਨਰਜ਼ ਗ੍ਰੋਵ, ਇਲਿਨੋਇ: ਇੰਟਰ ਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1992), 824-25. ਗ੍ਰਾਹਮ ਐਚ. ਟਵੈਲਫ਼ਟੀ, ‘ਟੈਂਪਟੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਜੀਜ਼ਸ।’ ³ਡਗਲਸ ਆਰ. ਏ. ਹੇਅਰ, ਮੈਥਿਊ, ਇੰਟਰਪ੍ਰਿਟੇਸ਼ਨ (ਲੁਈਸਵਿੱਲੇ: ਜੌਨ ਨੌਕਸ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1993), 24. ⁴ਆਰ. ਟੀ. ਵ੍ਹਾਂਸ, ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ, ਦ ਟਿੰਡੇਲ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ

ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1985), 97. ⁵ਜੈਕ ਪੀ. ਲੂਈਸ, *ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ*, 1, ਦ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਡ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਸਵੀਟ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1976), 67. ⁶ਵਾਲਟਰ ਬਾਊਰ, *ਏ ਗ੍ਰੀਕ-ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸੀਕਨ ਆਫ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਐਂਡ ਅਦਰ ਅਰਲੀ ਕ੍ਰਿਸਚਿਅਨ ਲਿਟਰੇਚਰ*, ਜ਼ਿਲਦ 3ਜੀ, ਸੋਧ ਅਤੇ ਸੰਪਾ., ਫ੍ਰੈਂਡਿਕ ਡਬਲਯੂ. ਡੈਂਕਰ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪ੍ਰੈੱਸ, 2000), 793. ⁷ਜੌਨ ਮੈਕਾਰਥਰ, ਜੂਨੀ., *ਦ ਮੈਕਾਰਥਰ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ: ਮੈਥਿਊ 1-7* (ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਮੂਡੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1985), 87. ⁸ਐਚ. ਲਿਓ ਬੋਲਸ, *ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ* (ਨੈਸ਼ਵਿਲੇ: ਗੌਸਪਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕੰ., 1936), 96. ⁹ਤੇਜ ਕੁੱਖ ਦੇ ਦਰਦ ਨਾਲ ਲੋਕ ਕਈ ਬੇਤੁਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਦੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਅਜੀਬ ਉਦਾਹਰਣ ਸਾਮਗਰੀਆਂ ਵਿਚ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਣ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ (2 ਰਾਜਿਆਂ 6:28, 29)। ¹⁰ਲਿਓਨ ਮੌਰਿਸ, *ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ*, ਪਿੱਲਰ ਕਮੈਂਟਰੀ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1992), 74.

¹¹ਰੋਬਰਟ ਐਚ. ਗੁੰਡਰੀ, *ਮੈਥਿਊ: ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਹਿਜ਼ ਲਿਟਰੇਰੀ ਐਂਡ ਬਿਓਲੋਜੀਕਲ ਆਰਟ* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਰਡਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1982), 56. ¹²ਲੂਈਸ, 69. ¹³ਜੋਸੇਫਸ ਐਂਟੀਕੁਇਟੀਜ਼ 15.11.5. ¹⁴ਪੈਸਿਕਟਾ ਰੱਬਤੀ 36; ਟਵੈਲਫ਼ਟੀ 823 ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ। ¹⁵ਗੁੰਡਰੀ, 56. ¹⁶ਵਿਲੀਅਮ ਹੈਂਡ੍ਰਿਕਸਨ, *ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਕਮੈਂਟਰੀ: ਐਕਸਪੋਜ਼ਿਸ਼ਨ ਆਫ ਦ ਗੌਸਪਲ ਅਕਾਰਡਿੰਗ ਟੂ ਮੈਥਿਊ* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1973), 230. ¹⁷ਮੌਰਿਸ, 76. ¹⁸ਡੋਨਲਡ ਏ. ਹੈਗਨਰ, *ਮੈਥਿਊ 1-13*, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜ਼ਿਲਦ 33ਏ (ਡਲਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1993), 67. ¹⁹ਐਲਬਰਟ ਬਾਰਨਸ, *ਨੋਟਸ ਆਨ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ: ਮੈਥਿਊ ਐਂਡ ਮਾਰਕ*, ਰੋਬਰਟ ਫ਼ਿਯੂ (ਫ਼ਿਲਾਡੈਲਫੀਆ: ਪੰਨਾ ਰਹਿਤ, 1832; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟ, ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1974), 35. ²⁰ਜੈਕ ਪੀ. ਲੂਈਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, "ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 10:26) ਅਤੇ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 19:10); ਬੰਦਗੀ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਮਨਾਹੀ ਹੋਵੇਗੀ!" (ਲੂਈਸ, 70.)

²¹ਮੌਰਿਸ, 78. ²²ਗਾਈ ਐਨ. ਵੁਡਜ਼, "ਕੁਐਸਚੰਜ ਐਂਡ ਆਂਸਰਜ਼," *ਗੌਸਪਲ ਐਡਵੋਕੇਟ* (17 ਜੂਨ 1982): 358. ²³ਇਸ ਸਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਨਾਮ ਜੈਕ ਵਿਲਹੈਮ, "ਲੈਸਜ਼ ਫ਼ਰਮ ਦ ਟੈਂਪਟੇਸ਼ਨ ਆਫ ਜੀਜ਼ਸ," *RSVP ਨਿਊਜ਼ ਲੈਟਰ* 154-10-83-37 (1983) ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਜੈਕ ਵਿਲਹੈਮ, ਪੋਸਟ ਬਾਕਸ 2222, ਫ਼ਲੋਰੈਂਸ, ਅਲਾਬਾਮਾ 35630 ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ। ²⁴ਯਿਸੂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਮਰਕੁਸ 1:12, 13 ਅਤੇ ਲੂਕਾ 4:1-13 ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ। ²⁵ਬੋਲਸ, 95. ²⁶ਹੇਅਰ, 26.